

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 17.127.03
Класичного приватного університету
доктору наук з державного
управління,
професору
Огаренку В.М.

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата наук з державного управління, доцента Бондаревої Ліни Володимирівни на дисертацію **Вошко Інни Василівни** на тему: «Формування та реалізація державної політики у сфері охорони здоров'я України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами, темами. Теперішній стан національної системи охорони здоров'я в Україні, прогалини у здійсненні її реформи привертають увагу політиків, державників, управлінців, експертів, громадськості, пересічних громадян і у цілому всього суспільства. Стан цієї системи у центрі уваги Президента України і Ради національної безпеки і оборони України, які стверджують про безсистемність і фрагментарність реформи. Більш того, враховуючи вплив медичної галузі на здоров'я громадян, демографічну ситуацію в державі, ця Рада розглядає стан системи охорони здоров'я у вимірі поточних і прогнозованих загроз національної безпеки і національним інтересам України. Науковці і експерти медичної спільноти висловлюють невпевненість щодо подальшого здійснення медичної реформи.

Новочасна актуальність щодо необхідності невідкладного здійснення реформи національної системи охорони здоров'я в Україні суттєво посилює значущість державної політики у цій сфері. Надає їй значущість стратегічного політико-правового рішення-орієнтира, дієвого і динамічного керівництва, що спрямовує реформаторів і вітчизняне суспільство до досягнення цілей медичної реформи у відповідності до загальносвітових трендів. У цьому аспекті, обрана здобувачем тема дисертаційного дослідження «Формування та реалізація державної політики у сфері охорони здоров'я України» є надактуальною і

своєчасною та відповідає назрілим суспільним потребам, вдоволення яких очікує вітчизняне суспільство.

Актуальність дисертаційного дослідження також підтверджена результатами експертного опитування, проведеного автором під час підготовки дисертації. Експерти віднесли до першорядних недосконалості цієї державної політики як такі, що найбільш впливають на формування проблем реалізації медичної реформи в Україні.

Тема дисертаційної роботи відповідає напрямам досліджень паспорту спеціальності 25.00.02– механізми державного управління.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

У дисертації Вошко І.В. нові наукові положення, висновки і пропозиції щодо пріоритетних напрямів удосконалення публічного управління є достатньо обґрунтованими, що підтверджується їх відповідністю меті і завданням цього дослідження, послідовною логікою його проведення, чіткою і збалансованою структурою роботи, аналізом широкого кола наукових джерел.

Для досягнення поставленої мети автор визначив дослідницькі завдання, які є логічно взаємопов'язаними та відображають головний зміст роботи і послідовно розв'язуються в ході цього дослідження. Дисертантом обґрунтовано актуальність і рівень наукової розробленості обраної теми; з урахуванням особливостей науки публічного управління визначено напрям дисертаційного дослідження - формування і реалізації державної політики охорони здоров'я України на засадах доказового підходу. Такий підхід відповідає новочасному світовому тренду, спрямований на вироблення і реалізацію ефективних державних політик різних видів.

Здобувачем використано комплекс загальнонаукових методів, застосування яких забезпечило вирішення завдань поставлених у дисертаційному дослідженні. За їх використання отримано нові науково обґрунтовані теоретико-прикладні напрацювання щодо формування і реалізації доказової державної політики охорони здоров'я України. Наведені в роботі результати наукового дослідження доведені до конкретних теоретичних

положень та рекомендованих пріоритетів практичної діяльності органів публічного управління.

Перший розділ роботи *«Теоретико-прикладні засади державної (публічної) політики у сфері охорони здоров'я України»* присвячено узагальненню теоретико-прикладних засад політичної діяльності публічної влади і механізму управління політикою в державі. Розкрито авторське визначення поняття *«діяльність публічної влади з формування і реалізації політики держави»* - це відкрита система, яка поєднує управління, здійснення й забезпечення політичного процесу суб'єктів публічної влади і громадськості, а також внутрішні і зовнішні ресурси, види і способи супроводу, механізми публічної політики. На підставі аналізу нормативно-правових засад сформовано уявлення про державний механізм формування і реалізації державної політики загалом, у тому числі щодо політики держави у сфері охорони здоров'я. Привернуто увагу до галузевого механізму, який, на погляд автора, суперечить загальнодержавному механізму. Для з'ясування напряму подальших досліджень в дисертації проведено експертне опитування. За його результатами з'ясовано, що основною перешкодою на шляху медичної реформи є недосконалість чинної державної політики охорони здоров'я України.

В другому розділі *«Розвиток методології державної політики реформування системи охорони здоров'я в Україні»* здобувачем проаналізовано зарубіжний досвід реалізації реформ національних систем охорони здоров'я у європейських країнах і країнах СНД. Шляхом узагальнення і належної систематизації цього досвіду виявлено принципово важливі складові реформаторської діяльності, що забезпечують найбільший вплив на успішність реалізації реформ. До таких складових автор відносить зовнішні і внутрішні складові. Першими визначено економічну і політичну ситуацію в країні, соціальні цінності, а також вплив запозичених практик з інших країн. До внутрішніх основних складових автор відносить процес реформи, систему управління, ресурсне забезпечення і ключових акторів реформи.

Дисертант проаналізував стан розробленості доказової і форсайт методологій і запропонував їх авторське бачення в аспекті формування і реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я. Заслугує на увагу

авторська модель-алгоритм формування і реалізації цієї політики, який спрямований на впровадження зарубіжних національних досягнень, доцільних до використання у вітчизняних реаліях.

В третьому розділі *«Напрями удосконалення публічного управління розвитком засад доказової державної політики охорони здоров'я в Україні»* автор акцентує увагу на визначенні стратегічних орієнтирів і пріоритетів щодо напрямів удосконалення публічного управління розвитком засад доказової державної політики охорони здоров'я в Україні. Слід зазначити, що визначені орієнтири і пріоритети зосереджені на втіленні доказового підходу. Їх виявлення засновано на використанні методики, заснованої на опрацюванні експертних оцінок у просторі SWOT-матриці за допомогою техніки «4Ф» і застосуванні матриці формально-логічного аналізу. Останній забезпечує розподіл пріоритетних напрямів за групами щодо їх черговості, механізмів і суб'єктів відповідальних за реалізацію цих напрямів. Окрім того, здобувач здійснив верифікацію нових напрацювань отриманих в дисертації шляхом проведення дослідницьких інтерв'ю і інтерв'ю «компетентний експерт». Експерти погодилися з цінністю нових напрацювань для розвитку теорії, практики і доказової методології, доцільністю їх використання в навчальному процесі у межах спеціальності «Публічне управління та адміністрування». Також, експерти висловили, на їх погляд, доцільні напрями для подальшого розвитку цих напрацювань з метою розробки засад доказової державної політики у сфері охорони здоров'я.

Викладені вище результати аналізу дисертаційних напрацювань свідчать про достатній рівень обґрунтованості нових наукових положень, висновків і пропозицій в дисертації. Висновки відповідають поставленим завданням і відображені в авторефераті дисертації, а пропозиції щодо пріоритетних напрямів доведені до рівня практичного використання у діяльності органів публічної влади.

Наукова новизна одержаних результатів.

Матеріали дисертації становлять значну науково-практичну цінність. Розробки та пропозиції, викладені автором в дисертації, свідчать про глибину й об'єктивність проведеного дослідження. Загалом дослідження виконане на

високому рівні, апробовано на 11 науково-практичних конференціях, основний зміст роботи відображено в 7 наукових публікаціях. Цікавим є авторський підхід до формування і реалізації засад державної політики охорони здоров'я в Україні.

Вошко І.В. вперше розробила та запропонувала модель формування і реалізації доказової державної політики охорони здоров'я в Україні, яка побудована на логіці впровадження кращих зарубіжних практик. Охарактеризовано основні складові цієї моделі і зміст кожної з них, зазначено структуру засад цієї політики. Етапи цієї моделі забезпечують підготовку і розробку загальних засад цієї політики, їх законодавче унормування і почергову реалізацію її пріоритетів, моніторинг і оцінювання їх здійснення.

У дисертації конкретизовано і сформульовано кілька важливих для досліджуваної проблематики понять, а саме:

- *«діяльність публічної влади з формування і реалізації політики держави»* – це відкрита система, яка поєднує управління, здійснення й забезпечення політичного процесу суб'єктів публічної влади і громадськості, а також внутрішні і зовнішні ресурси, види і способи супроводу, механізми публічної політики;
- *«якість доказового державного управління»* – це ефективне і результативне виконання завдань і функцій держави щодо аналізу державної політики, її формування і реалізації на засадах доказового підходу;
- *«форсайт медичної галузі»* – як спосіб експертної підтримки прийняття довгострокових (на 10 – 20 років) політико-правових рішень, заснований на систематичному, активному, критичному і широкоформатному дискурсі, використанні продуктивних методів пізнання майбутнього образу державної політики охорони здоров'я та її складових.

Під час дослідження автором удосконалено методологічні і методичні підходи до дослідження доказової державної політики охорони здоров'я, у тому числі стосовно доказової і форсайт методологій, а також щодо методики: визначення стратегічних орієнтирів і пріоритетів публічного управління

розвитком засад цієї політики; верифікації нових науково-прикладних напрацювань, яка відрізняється проведенням дослідницьких інтерв'ю і інтерв'ю «компетентний експерт» за участі досвідчених експертів.

Заслужують на увагу основні положення роботи, які характеризують подальший розвиток, у тому числі щодо теоретико-прикладного розуміння: політичної діяльності в публічному управлінні; механізму управління державною політикою в країні і державного механізму формування і реалізації державної політики; теперішнього поля основних проблем, виявленого за експертними оцінками. Ключовою проблемою визначено недосконалість чинної державної політики охорони здоров'я. Узагальнено найбільш впливові складові, що забезпечили успішність здійснення медичних реформ в зарубіжних країнах.

Безперечно, має місце науково-практичний інтерес до обґрунтованого визначення пріоритетних напрямів удосконалення публічного управління розвитком засад доказової державної політики охорони здоров'я.

Практична значущість дисертації

Основні науково-теоретичні положення, висновки і практичні пропозиції щодо пріоритетів удосконалення публічного управління розвитком засад державної політики охорони здоров'я, що викладені в дисертації, використано у діяльності органів публічної влади, що підтверджено довідками:

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідних робіт Класичного приватного університету «Теоретико-методологічні та філософсько-історичні основи розвитку й перспективи реформування державного управління в Україні» (номер державної реєстрації 0113U000589) й Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України «Практичні аспекти механізмів реалізації соціально-гуманітарної політики в Україні: регіональний вимір» (номер державної реєстрації 0102U102492). Внесок здобувачки полягає в розкритті особливостей формування й реалізації державної політики охорони здоров'я та професійного навчання управлінських

кадрів у цій сфері.

Повнота викладу основних результатів у наукових фахових виданнях

Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до вироблення практичних пропозицій щодо пріоритетних напрямів удосконалення публічного управління розвитком засад державної політики охорони здоров'я.

Основні положення дисертації опубліковано у 18 наукових працях, з них: 6 статей в наукових фахових виданнях України, 1 стаття в зарубіжному виданні (Польща), 11 тез в матеріалах конференцій. Окрім того, дисертант є співавтором колективної монографії, тематика якої відповідає проблематиці дисертаційного дослідження. Отримані наукові положення, висновки і пропозиції у повній мірі висвітлено у наукових публікаціях Вошко І.В. Текст автореферату у достатньому обсязі розкриває зміст дисертації.

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи.

Оцінюючи представлену дисертаційну роботу в цілому позитивно, слід відмітити дискусійні положення та висловити наступні побажання.

1. В п. 1.3 дослідження автором проаналізовано проблемне поле реалізації державної політики реформування системи охорони здоров'я в Україні. Провідні експерти і науковці наголошують на ігноруванні науково доведеними або перевіреними практикою підходів, форм і методів реформування цієї системи (с. 60). За оцінками експертного опитування ця проблема займає друге місце за рейтингом у першій п'ятірці проблем (с. 70). Хоча, чинні державні політики в інших галузях використовують сучасні інструменти. Було б доцільно більш докладно розкрити: чому саме в медичній галузі управлінці нехтують сучасними інструментами?

2. В п. 1.3 дисертації дисертант, визначаючи проблеми реалізації державної політики реформування системи охорони здоров'я в Україні, опирається на думки експертів і науковців. Тільки окремі з них наголошують на поспішності, фрагментарності, недостатній системності і послідовності медичної реформи унаслідок кризи політичного консенсусу, лобіювання

групових інтересів щодо її стратегії і постійного її перегляду (с. 60). За експертними оцінками ці проблеми є достатньо впливовими на успішність реформи, а судячи по її результатах, очевидно, вона є значною. Було б доцільно також більш докладно розкрити цей аспект реформи.

3. Дисертант в п. 2.1, аналізуючи зарубіжні реформи національних систем охорони здоров'я, звертає увагу на найбільш впливових акторів реформи, якими визначено населення, медичні працівники, політичні еліти і зацікавлені групи (с. 92). Окремі вітчизняні дослідники вказують про наявність впливу олігархів і протистояння в парламенті на проведення реформ в Україні. Тому, доцільно було б також розкрити цю можливо важливу складову вітчизняної медичної реформи, зокрема в аспекті відхилення законопроекту «Про засади державної політики охорони здоров'я».

4. Здобувач в п. 3.2 актуалізує сильну сторону «наявність компетентного високо кваліфікованого персоналу у складі міністерства охорони здоров'я (с. 150). Також висловлює думку про новий підхід до посилення професійної компетентності управлінців, зосереджуючи увагу передусім на належному визначенні навчальних потреб. Зважаючи на те, що реформи це особлива сфера діяльності управлінців, постає питання про те, яким чином можна практично визначити сприятливі потреби для формування реформаторської культури?

5. Автор розглядає одним із першочергових заходів щодо розробки нового законопроекту «Про засади доказової державної політики охорони здоров'я» за підтримки інформаційно-аналітичних структур. Доцільно було б в дисертації охарактеризувати основні вимоги щодо залучення цих структур до розробки цього законопроекту.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Вошко Інни Василівни «Формування та реалізація державної політики у сфері охорони здоров'я України» є самостійним, завершеним, достовірним дослідженням актуальної наукової проблеми. Структурованість, повнота викладення матеріалу та якість оформлення рукопису дисертації відповідають кваліфікаційним вимогам щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Обґрунтовані й запропоновані здобувачем теоретико-прикладні напрацювання та висновки розв'язують

актуальну наукову проблему в галузі знань «Публічне управління та адміністрування».

За актуальністю, новизною, рівнем розкриття поставлених завдань і практичною цінністю дисертація відповідає вимогам пп. 9 та 10 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою КМУ від 24 липня 2013 р., №567, а її автор – Вошко Інна Василівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

Кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонського національного технічного університету,
Заступник медичного директора з якості медичного обслуговування
КНП «Херсонська міська клінічна лікарня ім. Є.Є.Карабелеша»

Л.В. Бондарева

Підпис Л. В. Бондаревої засвідчую:

Л.В.Сухенко

Заступник генерального директора з кадрових питань
КНП «Херсонська міська клінічна лікарня ім. Є.Є.Карабелеша»